

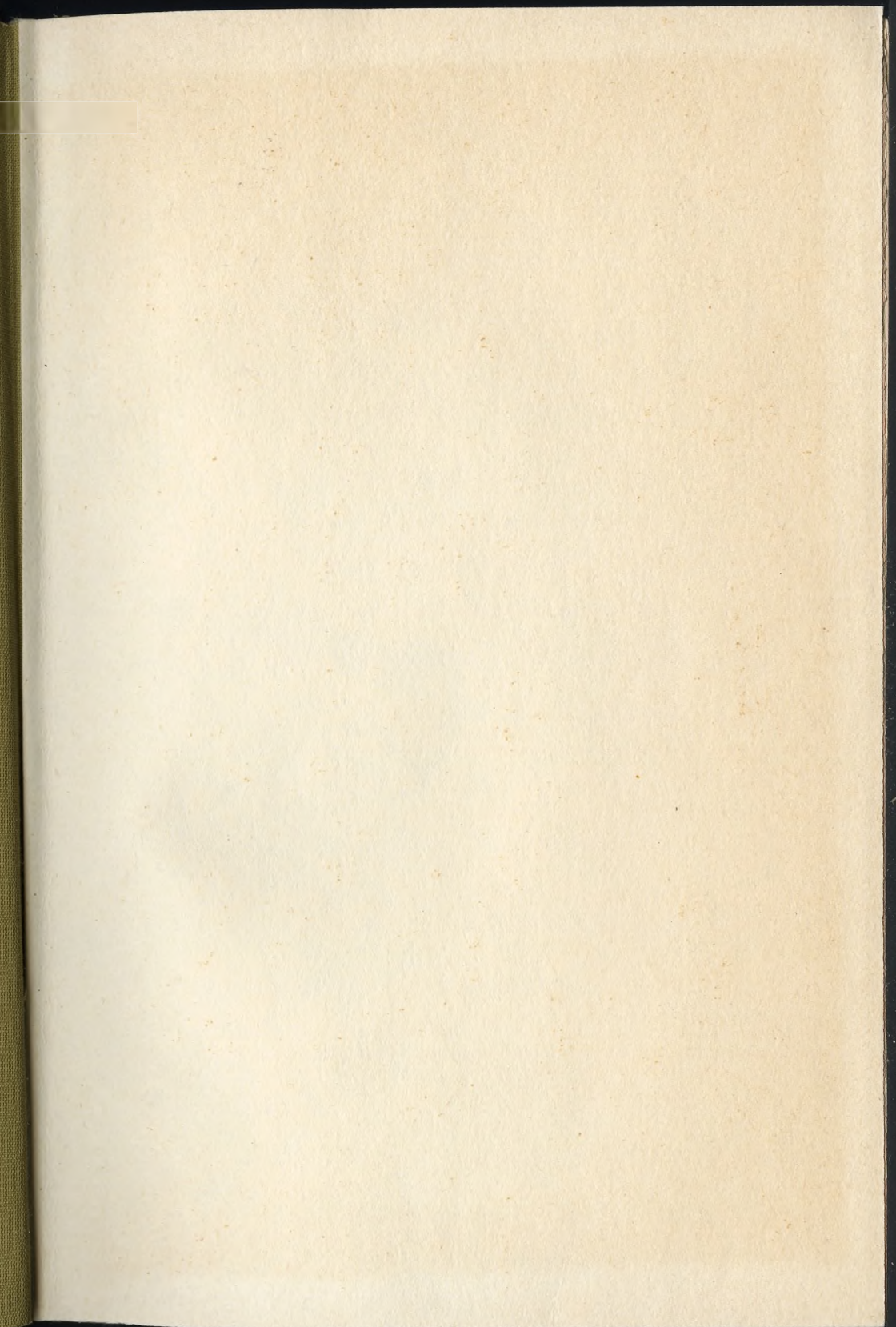
Politikai
röpiratok.

58.

1994

1994
1994

1999-07-07

- 1.) 001 0006 384 152
- 2.) 001 0006 384 165
- 3.) 001 0006 384 158
- 4.) 001 0006 384 141
- 5.) 001 0006 384 134
- 6.) 001 0006 384 127
- 7.) 001 0006 384 110
- 8.) 001 0006 384 103
- 9.) 001 0006 384 097
- 10.) 001 0006 384 080

443 - 452

3. Lőrincz József és Károly király által mondott beszéd 1861. márc. 11-én - post. lapok.
vászai közéleti válságok alkalmával. 1861.

2 Magyar szabadság-konzervatív politika. Tisztye utalattól. 1862.

Die wahre Richtung der ungarische Nationalpolitik. 1862.

11 Egy király a maga idejében. - Adalék a magyar királyi megalkotások. Magyar Lant. Ad.
föld. 2. költ. kiadás. 1865.

Az 1866-iki magyar országgyűlés törvényi munkálatai és az országgyűlési érte-
kezési bizottságok királyi bizottságai. Es. királyi Széklet. 1866.

7 Javaslata a királyi rendszere királyi bizottságban. Munkácsy János utal. 1867.

2 Ein Wort über die Grundentlastung. Von Josef Ullrich. 1870.

Törvények és a vallásügyi minisztériumok, mind a királyi akadémiák. Ludwig József
utal. 1868.

Teleki utal. 2. költ. kiadás. 1870.

Királyi utalás az alkotmányos kormányzásról és a királyi bizottságok. Farkas Ödön
utal. 1876.

18
18
18

58

443

1861. MARTIUS 11-KÉN

PEST-LIPÓTVÁROSI

KÉPVISELŐ VÁLASZTÁS

ALKALMAVAL

B. EÖTVÖS JÓZSEF

ÉS

SZALAY LÁSZLÓ

ÁLTAL MONDOTT

B E S Z É D E K .

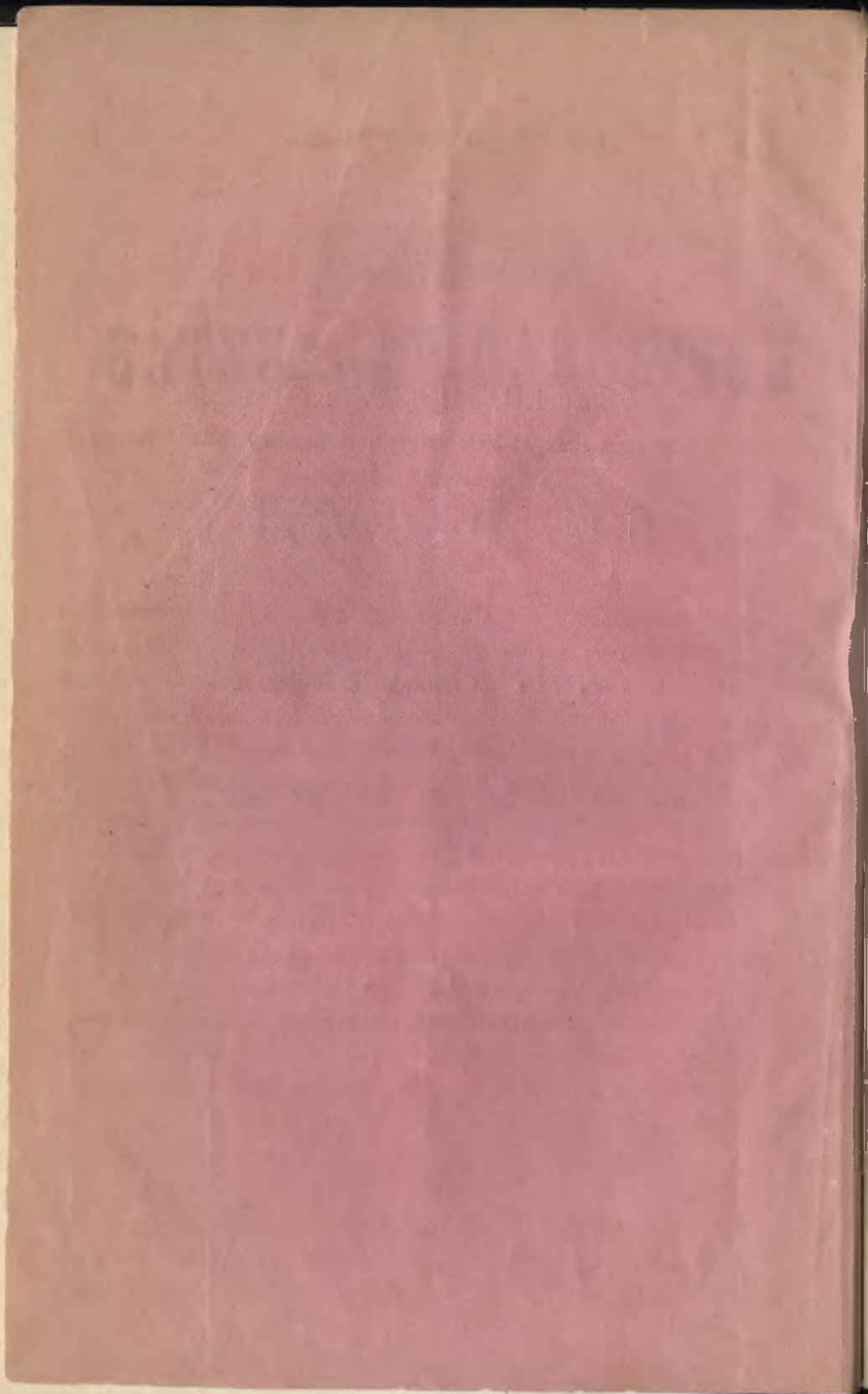
A VÁLASZTÓKNAK AJÁNLVA.

PEST, 1861.

MÜLLER EMIL KÖNYVNYOMDÁJA.

6.572.00564927

Dr. BALLAGI GÉZA

Báró EÖTVÖS JÓZSEF beszéde

1861-iki martius 11-kén, melyben Szalay Lászlót képviselőnek ajánlja.

Midőn tizenkét évi félbenszakítás után mi, a Lipótvárosnak választói, azon szándékkal gyűltünk össze, hogy polgári jogaink legszebbikét gyakoroljuk, kétségen kívül át vagyunk hatva valamennyien azon kötelességérzettől is, mely minden polgári szabadságnak legfőbb biztositéka. És csakugyan ha valaha, ugy most e haza válságos pillanatában szükséges, hogy szemei előtt tartsa mindenikünk, miként szavazati joga nem magántulajdon, melylyel kénye szerint rendelkezhetik, hanem hogy az a haza által reá bizott kötelesség, melynek mikénti teljesítéséről Isten és saját lelkiismerete előtt felelni tartozik, s ha valaha, ugy most szükséges, hogy mielőtt szavazatunkat adjuk, tisztában legyünk azon tulajdonok iránt, melyeket abban szükségesnek tartunk, kit a jövő törvényhozásnál képviselőneknek tűzünk ki.

Az első tulajdon kétségen kívül a kijelöltnek elismert hazafisága.

Hála Istennek, oly hazában élünk, hol e tulajdon csaknem általános.

Büszke szót mondok, de elmondom, habár szomszédaink irigy megjegyzéseire adok alkalmat. Ha követünkben nem kellene keresnünk mást, mint hazafiságot, akkor a sorsra bizhat-

nók választásunkat s különös szerencsétlenségre lenne szükség, hogy a Lipót városa választói között olyan érjen, ki egy jó követnek e főtulajdonát nélkülözi.

De a hazaszereteten kívül a követben más tulajdonok is kívántatnak s ezeket csak úgy határozhatjuk meg, ha azon törvényhozásnak föladását tartjuk szemeink előtt, melyhez képviselőnket küldjük.

A kérdés tehát, mely iránt mielőtt a választáshoz fogunk, tisztába kell jönnünk, az : mi leend jövő törvényhozásunk föladása ?

Ugy hiszem, nincs senki körünkben, ki ez iránt kétségben lehetne.

Törvényhozásunk föladása : föntartani nemzeti önállásunkat, melyet ezer év óta annyi veszélyeken át megőriztünk, melyet sarkalatos törvényeink, a sanctio pragmatica s annyi királyi eskü és hitlevél biztosított; melytől erőszak által megfosztathatunk, de melyről önként lemondani nem fogunk soha.

És ez a jövő törvény hozásnak első föladása, az, melyre nézve e hazában véleménykülönbség nincs s melyben gyenge szavam csak az összes nemzet érzelmeinek viszhangja.

Törvényhozásunk második föladása megőrizni, kifejteni, biztosítani czélszerű szabályozás által az 1848. év vívmányait.

Mi ezt illeti, megengedem, lehetnek véleménykülönbségek. Lehetnek, kik az előbb létezett rendi szerkezetet a képviselőnek, kik a kiváltságot a jogegyenlőségnek, kik e hazát, mint az 1847-ben állt az 1848-ki törvények által czélbavett szerkezetnek elébe teszik; — lehetnek, mondom, habár örömmel nem sokat ismerek; de választókerületünk bizonyosan nem tartozik ezekhez.

Mi ragaszkodunk az 1848-ki vívmányokhoz.

Ragaszkodunk e vívmányokhoz azért, mert e nemzet önállását csak ezen törvények által látjuk valóban biztosítva, mert a nemzetiségi súrlódásokat, melyeknek újból előidézésén any-

nyian fáradoznak, a jogegyenlőség alapján tartjuk kiegyenlíthetőknak, mert e hon haladását s kifejlődését csak úgy reményljük, ha a kiváltság helyett, mely itt egykor uralkodott, az összes nemzet s körében az egyéni érdem, az ipar, az intelligencia foglalja el természetes helyét.

S ezek után nem lehet kétségünk azon kellékekre nézve, melyeket képviselőinkben keresünk.

Nekünk oly képviselő kell, kit multja az 1848-iki vívmányokhoz köt, olyan, kinek e részbeni nézeteiről kétségben nem lehetünk s ki azon ösvényről melyen őt látni akarjuk, nem térhet el a nélkül, hogy valamint küldőivel, ugy magával ellenkezésbe jöjjön.

S ez első föltételünk.

A második az, hogy oly férfit választjunk, ki a földásnak, mely reá vár, megfelelni képes legyen, azaz, mindazon ismeretekkel s tudománnyal birjon, melyet alkotmányos önállásunk védelme a jövő országgyűlésnél megkíván.

Ezen nézpontokból indulva ki az 1848-iki V-ik törvény 27-ik §-a értelmében e választókerületnek egy férfit vagyok ajánlani bátor, ki ezen kellékeknek teljes meggyőződés szerint tökéletesen megfelel.

S e férfit Szalay László.

Mert ha van ember, kinek egész multja azon elvekkel összeköttetésben áll, melyek diadalát az 1848-ki törvényhozásnak köszönjük, ő az. Ő, ki a felelős miniszterium eszméjeért kevés barátjától támogatva küzdött oly időben, midőn ez eszmének kivitele lehetetlennek tartatott, s midőn az e végett még a legszabadelvűbb körökben is kevés támogatásra talált, ő az, ki, mint városi követ, a polgári rend elévülhetlen jogai mellett felszólt akkor, midőn az összes polgári rend a törvényhozásnál csak egy szavazattal birt. Ő az, ki az esküdtszék, ezen minden alkotmányos lét fő garantiája mellett, mint író s az országos választmány tagja többet tett, mint bárki más e hazában. — Mindazon elvek között, melyeken az örökké ne-

vezetes 48-ki év törvényei alapszanak, nincs egy, melynek kivitelénél Szalay László a legnagyobb s kétségbevehetlen érdemeket nem szerezte magának.

Nem vonom kétségbe senkinek érdemeit — főképen azon urét nem, kit néhány polgártársaink követségre ajánltanak — bizonyosan ő is lelkesen védelmezte azokat, ő is kész minden áldozatra, hogy az 1848-ki vívmányok fönntartassanak; de azt bátran állítom, hogy ezen érdemes férfit multja e részben bizonyosan több garantiákat nem nyújt, mint Szalay Lászlóé.

De ha ebben a két követjelölt hasonló tulajdonokkal bír, van egy, miben Szalay minden másokat fölülmul, s mi őt legalább a jövő országgyűlésnél, csaknem nélkülözhetetlenné teszi.

Ismerjük a jövő országgyűlés teendőit.

Midőn a 20-dik oktoberi diploma kiadatott, azt hittük, hogy csak az 1848-iki törvények revisioja, illetőleg módosítása czéloztatik; a febr. 26-iki pátens után nem lehet kétségünk, hogy hazánk ezeréves önállása vétetik kérdésbe, hogy azon szerződések egyoldalú módosítása kívántatik, melyek köztünk s az uralkodó ház között három századon át léteztek, a sanctio pragmaticának, az 1791-diki törvényeknek, egy szóval egész alkotmányunknak módosítása s fölforratása.

A legnagyobb jogkérdés — vagy, hogy magyar kifejezéssel éljek — a legnagyobb juris per, mely valaha nemzet s kormánya között folyt, vár jövő törvényhozásunkra s legyünk meggyőződve: hogy annak eldöntése nem anyagi erőszaktól, hanem attól függ, hogy jogainkat tisztán s világosan kifejtve, ha lehet, a birodalom minden népeit, de mindenesetre az európai közvéleményt, ügyünk igazságáról meggyőzzük. — Nem eszményekért, nem utopiákért küzdünk; jogainkért, szerződéseken, törvényeken s egész történetünkön alapuló jogainkért, melyek e nemzetnek legalább is oly szent tulajdonát képezik, mint az egyesnek birtoka, melyet kétségbevehetetlen okmá-

nyokkal hebizonyíthat — s vajjon van-e ember e hazában — kérdem, van-e ember e hazában, ki azon okmányokat melyekre jogaink védelménél hivatkozunk jobban ismerné, ki a fönnforgó jogkérdés tényállását világosabban kifejtteni képes legyen mint Szalay, és ha van, ki az, ki ezen tudományát oly kétségbe vonhatlanul hebizonyította, mint ő?

Nem hiszem, hogy valaki legyen, ki az, általam ajánlott férfinak ebbeli kitünő képességét kétségbe vonná, és úgy hiszem azok is, kik a mai választásnál azért jelentek meg, hogy másra szavazzanak, elfogják ismerni, miként nagy vesztesség érné hazánkat, ha Szalay László munkásságát a jövő törvényhozásnál nélkülöznünk kellene. De mért nem lépett föl más választókerületben? Szalay tudós férfin, országos férfin — de nem kívánhatjuk-e mi, hogy a Lipótvárosnak képviselője városi ember, hogy szoros értelemben polgár s így a pesti polgári elemnek képviselője legyen?

Nem szóltam volna erről, ha nem tudnám, miként a választási mozgalmak kezdetétől barátom candidatiója ellen ezen ellenvetés hozatott föl, s ha nem tartanám szükségesnek, hogy azon téveszme iránt, mely annak alapul szolgál tisztaba jöjjünk.

Harmincznégy éve, hogy Szalay Pesten lakik. Jól tudom az évek számát, mert együtt nőttünk. Kis legények voltunk akkor mindketten, és a házak helyén, melyeknek tulajdonosai s lakói most a választóttestületet képezik, akkor gyermekek lapdázta. Ez idő óta barátom, kivéve az időt, melyet az országgyűlésben Pozsonyban, s később mint az ország küldötte Frankfurtban, s e küldetése folytán a külföldön töltött, állandóan itt lakott. Igaz, a nélkül, hogy jövedelmes üzletet kezdett, vagy házat épített volna, de itt lakott fáradva s nem siker nélkül a tudomány körében. Nem szerevezve nagy vagyont, de gazdagítva irodalmunkat oly kincsekkel, melyek sok, azóta épült háznál tartósabbak lesznek. — — — És Szalay nem volna polgár a szó legszorosabb értelmében — s ő nem volna méltó képviselője e választó kerületnek, melynek tagjai más mezőn, de mint

ő, intelligenciájok s tehetségök megfeszítésével e hon jólétén dolgoznak?

Önökre polgártársaim bizom a feleletet! — —

Részemről csak azt jegyzem meg, hogy a polgári rend lemond méltóságáról, hogy ön maga veszélyezteti az állást, melyet minden civilizált országban elfoglalnia kell, ha azon elv valaha elfogadtatik, hogy a szellemi munkásság a polgári rendhez nem tartozik.

Talán hosszasabban szólottam mint kellett, s talán nem is nekem kellett volna szóllanom, kit Szalay Lászlóhoz első fiatalságunktól fogva a legszorosabb barátság köt. De ha valaki azt hiszi, hogy barátságom részrehajlóvá tesz — itt állunk Isten szabad ege alatt e kerület választói, kiknek kötelességünk palástolás nélkül elmondani meggyőződésünket. — 34 éve, hogy Szalay e városban lakik. Mint ember, mint író, mint országgyűlési követ, pályája ismert — ki róla mást tud — az szólaljon föl.

S ha nem, ha e gyülekezetben többen találkoznak, kik szavazatjaikat másnak szánták, de ha, mint én hiszem, senki sincs, ki állításaimnak ellent mondana, akkor életem legszebb pillanatai közé fogom számítani ezt, melyben barátom mellett felszólalva. egyszersmind polgári kötelességemet teljesíthetem, e városrész képviselőjének azt ajánlva, kinél e nehéz, de dicső állásra érdemesebbet senki nem nevezhetne.

SZALAY LÁSZLÓ beszéde,

1861-iki martius 11-kén képviselővé lett megválasztatásakor választóihoz.

Midőn ezen választó kerület fényes gyűlése tisztemmé teszi az ország szívének egyik hatalmasabb lüktető erét a Lipótvárost, az aprilis 2-án megnyitandó országgyűlésen képviselni, eszembe jönnek a viszonyok, melyek között első ízben országgyűlési követté választattam.

Tizennyolcz évvel ezelőtt, egy kisdud község ott a Karpátok alján, egy parányi város, melynek régi fényéből, gazdagságából, befolyásából már csak az emlékezet maradt fenn, de mely mindamellett rottenboroughvá nem vált soha, mert függetlenségét nem akarta áruba bocsátani, — tizennyolcz évvel ezelőtt, mondom, szabad királyi Korpona városa engem, kit hozzá semmi kötelék sem fűzött, de kiről tudta, hogy a civilizációnak, tehát a városi ügynek hive vagyok országgyűlési követévé választott.

A hely melyet elfoglalandó valék, igénytelen volt, mint küldőim, igénytelen, mint saját magam; de én az ifjukur lángoló szívét, az elvek erős hitét vittem be magammal a pozsonyi országházba; s föltett szándékom volt — mit dicsőségemnek tartottam akkor és dicsőségemnek tartok ma — megfelelni a bizodalomnak.

Kitűztem tehát tartalék nélkül elveim lobogóját, melyen e két szó: „képviselési-rendszer” és „democratia” voltak írva. Az első, a képviselési rendszer, éles ellentétben állott a karok és rendek systemájával, mely akkor nemcsak a megyék zöld asztalainál, hanem a százados és hatvanos polgárok zárt terebében is, legkivált pedig az országgyűlés mindkét táblájánál virágzott.

A másikkal, a democratiával, természetesen ellenkezett egyelőre szemlélődő nyugalomban, de a megtámadás következtében visszatorlási állást is elfoglalhatva, az arisztokrácia, akkoron szabadságunknak sőt összes közéletünknek kizárólagos alapzata. Helyzetem tehát igen kényes, igen könnyen félre magyarázható volt. És mindamelllett föllépésem nem hogy botrányt okozott volna, nem hogy kiáltó szó lett volna a pusztában, komoly, de egyszerűen bátorító figyelemmel fogadtatt azon kör által, melynek jogmonopoliuma ellen volt intézve, fogadtattott annál fogva, mert a megyék, vagy legalább a megyei képviselők többsége már akkor azon álláspont felé hajlott, melynek elfoglalása által utóbb gyászos meghasonlástól óvta meg a nemzetet.

A dolgok amaz állásában, kissé elszigetelten ugyan az utasítások miatt, de mégis a közvélemény nyilatkozásai által emelve, melyek, mint hymnust az orgonaszó, nem az én szavaimat, hanem a jog s a politika követeléseit kísérték, kívánhattam:

Nem egy pár városi szavazat kegyelmes megadását, de a műipar, a polgári szorgalom, s általában a közértelmiség nevében egy új elemnek, a törvényhozásba befogadását, befogadását oly elemnek, mely annál fogva mert a többinél ifjabb, s mert új létére saját érdekében az életrevalósággal bíró egyéb új igényekkel szövetkezendik, a törvényhozás többi elemeit előbb-utóbb magába fogja olvasztani.

A dolgok amaz állásában kimondottam még azt is, hogy az nap, mikor az országgyűlés valósággal fog az összes nemzetek gyűlése lenni, azon nem karokat és rendeket, hanem kép-

viselőket, az egy nemzetnek száz és száz egyenlő választó kerületeiből előállandó képviselőit fogjuk az országgyűlésen szemlélni.

És ezen nap már közel volt, közelebb mint magam is hittem; négy rövid év mulva fölvirradt, és verőfényében fölegyenesedett az egész nemzet.

Polgári kötelességem lerovása után lemondván követi tisztemről küldöm e szavakkal vettem tőlem búcsút: Isten úgy áldja meg önt, a mint ön hive marad azon elveknek, melyeket nevünkben képviselt vala. És én hive maradtam ezen elveknek; és itt benn a hazában, és ott künn a tágas világban, Németországban, Angliában, Belgiumban, a Svájcban nehéz évek lefolyása alatt Isten áldása rajtam volt, és az enyéimen.

Ezen évek elsejében, midőn már nemcsak elleneink, de még barátaink is nemzeti életünk végszakát látták elérkezettnek; midőn voltak, kik már törték a követ mely sirunkra volt fektetendő: szükségét éreztem a végenyészet előtt még egyszer átélni gondolatban népünk ezer éves történetét. Így lettem Magyarország történelirójává. És a történet írása közben mindinkább meggyökerezett bennem a hit, hogy valamint e szent földön, a germánok és szlávok meghiusult kísérleteik után, államot alkotni a magyar fajt bizta meg a gondviselés: úgy ezentul is magyar fog maradni ezen állam, bármennyi vész tornyosuljon ellene, ha hivek maradunk magunkhoz; hogy fejlődni fog dicsően és mindig dicsőebben, ha jövendője a demokrácia igényeit mindinkább érvényesíti.

És az én érzelmeim önöknek is érzelmeik voltak, és az én meggyőződésem önöknek is meggyőződése: azért állok itt mint önök képviselője, azért megyek követül az országgyűlésre.

Súlyosabb viszonyok között még nem nyílt meg országgyűlés. Az 1790-diki diéta nehéz vajadások után szülte meg azon fejedelem megkoronáztatását, ki magát alkotmányunk készséges elismerése által méltóvá tette, hogy nevét a mi Lipót-városunk is örökítse; roppantak voltak amaz országgyűlés

teendői: de föladása könnyü volt a nekünk jutott föladathoz képest. És én mégis hinni akarom — mert ellenkezöt hinnem, örömet megszibbasztaná — hogy a föladat meg fog fejtetni, észnek, jognak alapján az országgyűlésen. S miért ne hinném? tudván, hogy ügyünk az igazság ügye, mert bäsisa azon sanctio pragmatica, mely kölcsönös szerzödéskepén szabadságunkon, függetlenségünkön építi föl, mint talpkövön, a királyi széket. Miért ne hinném, hogy a korona nem magyar tanácsosai végre be fogják vallani traditionalis politikájok férges voltát, mert kénytelenek lesznek átlátni, hogy a dynastia érdekei nem azonegyek a nagyausztriai agyrém érdekeivel, hogy ezeknek legyezgetése költi föl a separatismust, mely ellen egyetlenegy óvszer a sanctio pragmatica. Miért ne hinném a szerencsés fejleményt? ha bizton várhatom, hogy a heállandó országgyűlés, tolmácsa leszen a humanitás, a miveltség, a haladás minden aspiratióinak s ezáltal az europai areopagus oltalma alá helyezend bennünket.

Számunkra ez van czélul kitüzve s én, az egyszerű férfiü, örömet szolgálók eszközül e czélra. Irányomtól nem tántorit el semmi, nem fény, nem hatalom, tessék vagy ne tessék. S én nem fogok magam állani; követtársaim velem lesznek, velem választóim. És választóimmal lesznek a nemzet milliói, a bölcs aggastyánokkal a délczeg ifjuság, az erős férfiakkal a gyöngéd hölgyek, kik szívök minden dobbanásával fogják a küzdelem phásisait kísérni. És Isten meghall gatja az imádságot, Isten a küzdök izzó homlokát a diadal babérjával frissiti. Áldás lesz azokon, kiknek egyedüli czéljok: megmenteni, fölvi rágoztatni a hazát!

DE BALLAGI SÉZA

WALTER DE GRAY

POLITICA

1844

WALTER DE GRAY

